

Krapar and Kink
Գրաբար եւ Գինի

Session: November 17, 2021
Presenter: Ashley Bozian
Subject: Violent and graphic scenes in medieval Armenian histories

Text 1: from *The History of Taron*
Պատմութիւն Տարաւնոյ

Author: Yovhan Mamikonean
Յովհան Մամիկոնեան

147 Իսկ նոցա ժողովեալ ի տաճար մի՝ ընդ գինի մտին:

148 Եւ Վահանայ առեալ զմախաղն, ուր քիթքն եւ թլփատքն կային, ետ բերել ծառայի մի առաջի նորա: 149 Իսկ նորա զարհուրեալ՝ ասէ . «Չի՞նչ է այդ, պատմեա՛ ինձ»: 150 Եւ նա կարգաւ պատմեաց նմա , զոր ինչ արարեալ էր: 151 Իսկ նորա բարկացեալ, առեալ զտէգն ի ձեռանէ ծառային՝ կամեր հարկանել զՎահան: 152 Եւ նորա ձգեալ զձեռն իւր ի սուրն, որ առաջի կայր , կտրեաց զթլփատն նորա եւ եղ ի բերան նորա , եւ ասէ . «Դո՛ւ ես, որ թշնամանէիր զԱստուած եւ զկրաւնաւորսն իմ սպանանել ետուր՝ զսիւնսն աշխարհի»: 153 Եւ զքիթքն ետ տեսանել աչացն, եւ պատառեալ զփորն՝ ետ ծառային հանել զլեարդն եւ դնել ի բերանն: 154 Եւ հարեալ զդանակն ի փողսն՝ ետ թողուլ ի ցից: 155 Եւ մինչ լոկ որ զթլփատն կտրեաց, ասէ. «Տո՛ւր բանից նիշ եւ պատուեր ի Պարսիկն, որ յԱպահունիս , եւ ես ապրեցուցանեմ զքեզ»: 156 Եւ նա տուեալ բանս բազումս եւ պատուեր երդմամբ ասացեալ, զոր նա եւ նա միայն գիտէին: 157 Եւ իբրեւ ասաց զիրսն, առեալ զդանակն՝ եհար ի սիրտն, եւ անդէն մեռաւ:

(Source: [https://digilib.aaa.am/book/1533/1862/15563/Պատմութիւն Տարաւնոյ](https://digilib.aaa.am/book/1533/1862/15563/Պատմութիւն_Տարաւնոյ))

Translation:

Then [Vahan and Mihran] came together into a banqueting hall and became intoxicated with wine. And Vahan had taken up the sack in which were the noses and foreskins and had ordered his servant to bring it before him. Now, when Mihran saw it, he became terrified and said: “What is that? Tell me!”

And [Vahan] related everything, accurately and in order, and he did not hide from [Mihran] anything about what he had done. And [Mihran] became enraged, took the lance which was in the hand of a servant and intended to strike Vahan. And [Vahan], reaching out his own hand to the sword which was in front [of him], first cut off his foreskins and placed them in his mouth and said: “It was you who outraged God; it was you who had my monks, the pillars of the world, slaughtered!” And after he had cut off his nose, he displayed it before his eyes then after he had lacerated his stomach, he ordered his servant to remove [Mihran’s] liver and to place it in his mouth. And he thrust the knife into his stomach, and he left him impaled. And while [Mihran] was still alive, [Vahan] demanded the password and a command for the Persians who were in Apahunik’, and “I” he said, “will let you live.” And he gave him the password and command, and he

swore many times, that he and only he knew [them]. And when he had so sworn, then [Vahan] cut off his head.

(Source: Levon Avdoyan, *Pseudo-Yovhannes Mamikonean: The History of Taron (Patmut'awn Taronoy): Historical Investigation, Critical Translation, and Historical and Textual Commentaries*. Atlanta, GA: Peeters Press, 1993, p. 124.)

Robert Bedrosian's translation of the *History of Taron*:
<https://archive.org/details/mamikoneanhistorytaron>

Text 2: from *The Epic Histories*
Բուզանդարան Պատմութիւնք

Author: Pawstos Buzand
Փաւստոս Բուզանդ

Իբրեւ Էր քանակն Շապիոյ թագաւորին Պարսից ի գաւառն Բագրեւանդայ յաւերս քաղաքին Չարեհաւանի, զոր յառաջնումն եկեալք զօրքն Պարսից աւերեցին, եւ ածին ժողովեցին առաջի թագաւորին Պարսից զամենայն գերին մնացորդաց աշխարհին Հայոց, ապա հրաման տայր թագաւորն Պարսից Շապուհ, զամենայն այր ի չափ հասեալ կոխան արարեալ փղաց, եւ զամենայն զկին եւ զմանուկ հանել ընդ ցից սայլից: Հազարք հազարաց եւ քիւրք քիւրուց սպանին, զի ոչ գոյր թիւ կամ համար սպանելոցն. եւ զկանայս ազատացն եւ նախարարացն զփախուցելոցն հրաման տայր ածել յասպարեզն՝ որ Էր ի Չարեհվան քաղաքի: Եւ հրաման տայր հոլանել զամենայն ազատ կանանին, եւ նստուցանել ետտի անտի ասպարիսին. եւ ինքն Շապուհ արքայ հեծեալ ի ձի, արշաւակի անցաներ առ կանանովն. եւ որ յակն գային, մի մի ի նոցանէ պղծեալ ի խառնակութիւն տաներ առ ինքն: Քանզի մօտ յասպարեզն հարեալ Էր խորանն, յոր առեալ մտաներ գործել զանօրէնութիւն. եւ այնպէս զբազում աւուրս առներ զայն ընդ կանայսն: Եւ զազգն Սիւնեաց տոհմին զամենայն զայր ի չափ հասեալ կոտորեցին, եւ զկանայս սպանին. եւ զամենայն մանր մանկտիսն ներքինիս հրամայեր առնել, եւ խաղացուցանել յերկիրն Պարսից: Եւ առներ զայս ամենայն վասն վրիժուցն Անդուկայ, որ եղեւ պատերազմ ընդ Ներսեհ արքայ Պարսից:

(Source: [https://digilib.aua.am/book/310/315/6513/Պատմութիւն Հայոց](https://digilib.aua.am/book/310/315/6513/Պատմութիւն_Հայոց))

Translation:

The camp of Sapuh king of Persia was then in the district of Bagrewand, on the ruins of the city of Zarehawan, which the Persian army had destroyed in its previous coming. And all the remaining captives of the Armenian realm were brought and assembled before the king of Persia. Then Sapuh king of Persia ordered all the adult men trampled by elephants, and all the women and children impaled on carriage-poles. They killed thousands upon thousands and myriads upon myriads, so that there was no number or count to the slain. As for the wives of the *azats* [lesser nobility, *lit.* "free (ones)"] and *nakharars* [dynasts] who had fled, he ordered them brought to the racecourse of the city of Zarehawan. And he ordered all these noblewomen stripped naked and seated here and there on the racecourse. And King Sapuh himself rode out on horseback, galloped

among the women, and took for himself one by one whichever of them caught his eye for foul copulation. For his tent had been erected near the racecourse [and] he entered into it to perform his iniquitous acts. And he treated the women in this fashion for many days. And as for the race of the house of Siwnik', they slaughtered all the adult men and killed all the women, and he ordered all the young boys made into eunuchs and carried off to the land of Persia. And he did all this to avenge himself on Andovk, because of the war against Nerseh king of Persia.

(Source: Nina Garsoian, *The Epic Histories Attributed to P'awstos Buzand (Buzandaran Patmut'iunk')*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1989, p. 178.)

Text 3: from *The Epic Histories*
Բուզանդարան Պատմությունք

Author: Pawstos Buzand
Փաւստոս Բուզանդ

Պապ որդին Արշակայ ծնաւ ի մօրէն Փառանձեմայ սիւնւոյ, որ էր լեալ կին Գնելոյն. գոր եսպան արքայն Արշակ, եւ առ զկին նորա Փառանձեմ իւր կին, եւ ծնաւ ի նմանէ որդի՝ որ կոչեցաւն Պապ: Եւ եղել իբրեւ ծնաւ զնա մայրն իւր, քանզի անօրէն մարդ էր եւ ամենեւին յԱստուծոյ ոչ երկնչէր, նուիրեաց զնա դիւաց. եւ բնակեցին դեւք բազումք ի մանուկն, եւ վարէին զնա ըստ կամաց իւրեանց: Սնաւ եւ անեաց, եւ գործեր զմեղս, զպոռնկութիւն, զպղծութիւն ստուազիտութեան եւ զանասնազիտութիւն, եւ զազրալի գարշութիւն. բայց կարի զարուազիտութիւն: Դարձեալ ինքն իզանայր այլոց, եւ այսպէս մըմկեալ թաւալեալ էր:

Եւ երբեմն իբրեւ զգաց մայր նորա զարուազիտութիւնն, եւ ոչ կարացեալ համբերել պարսաւանացն վատանուանութեանն, ասէ ցտենեկապան որդւոյն իւրոյ, թէ յորժամ նա խնդրեսցէ ի պղծութիւն զարսն՝ ընդ որ սովորն է անկանել, դուք զիս ի ներքս կոչեսջիք: Յորժամ պատանեակն Պապ ինքն ընդ անկողին մտեալ՝ խնդրէր զարսն ի պղծութիւն, եմուտ մայր նորա եւ նստաւ զառաջեալ նորա՝ իւր որդւոյն: Ապա սկսաւ ճչել վայել պատանեակն, եւ ասէ ցմայր իւր. Յարիցես զնասցես ի բաց, զի մեռանիմ խորովիմ կսկծիմ պայթիմ, թէ ոչ յարիցես զնասցես ի տանես: Իսկ մայրն ասէ՝ թէ ոչ զնասցեալ ելից ի տանէ աստի: Իսկ նա հաղ քան զհաղ ճչէր, բազմացուցանէր զվայելն: Իսկ մայրն նայեցեալ տեսանէր աչօք իւրովք օձք սպիտակք, զի պատեալք էին զգահոյիցն ոտամքք, եւ ճապատէին ի վերայ պատանեկին Պապայ, մինչ դեռ ընգողմանեալ էր նա. կայր ի մահիճսն, վայեր եւ խնդրէր զպատանեակսն ընդ որ սովորն էր գիտանալ: Իսկ մայրն գիտացեալ յիշեաց զայն, որոց ի ծննդեանն նուիրեաց գորդին իւր. գիտաց թէ նոքա են, որ ի կերպարանս օձիցն ճապատէին զորդւովն իւրով. յարտասուս հարեալ՝ ասաց. Վա՛յ ինձ, որդեակ իմ. զի քեզ տագնապ էր, եւ ես ոչ գիտէի: Յարուցեալ զնաց եթող զտեղին, կատարել զպէտս ցանկութեանն:

Եւ այսպէս դիւօք վարեալ, յայսպիսի գործս զամենայն աւուրս կենաց իւրոց ըմբռնեալ Պապն որդին Արշակայ, մինչ եհաս ի թագաւորութիւնն, մինչեւ ի մահ իւր:

(Source: <https://digilib.aua.am/book/310/315/6499/Պատմություն Հայոց>)

Translation:

Pap, the son of Arsak, was born from P'arandzem of Siwnik', who had been the wife of Gnel whom King Arsak had killed and taken his wife P'arandzem as his own wife. And she bore him a son, who was named Pap. And when his mother gave birth to him she consecrated him to the *dews* [demons] since she was an unrighteous person who had no fear of God. And many *dews* dwelt in the child and governed him according to their will. He was nurtured, grew, and committed [many] sins: fornication, foul acts, sodomy, bestiality, and abominable turpitude, but above all else, sodomy. He turned himself into a woman for other men, and wallowed in filth in this manner.

And once when his mother learned about his sodomy and could not tolerate the outrage of this infamy, she told to her son's *senekapet* [chamberlain]: "Whenever he summons those men with whom he is accustomed to perform foul acts, call me in." And so, when young Pap had already gone to bed and summoned the men to foul acts, his mother came in and seated herself in front of her son. Then the youth began to scream and wail and said to his mother: "Get up, go away! For I shall die, I shall burn, I shall be consumed, I shall burst, if you do not get up and go from this house!" But his mother said: "I shall not go out of this house." But he screamed over and over again and intensified his wailing. And his mother looked and saw with her own eyes white serpents which were wrapped around the feet of the couch [*gahoyk'*] and were twisting themselves over young Pap as he lay there. He remained on the bed wailing and calling to the youths with whom he was accustomed to have intercourse, but his mother understood and remembered those to whom her son had been devoted at birth. She knew that they were the ones who were twisting themselves around her son in the shape of serpents. [And] bursting into tears, she said: "Woe is me, my son, for you are possessed and I knew it not!" And she rose up and went out, leaving the place to the fulfillment of his desires. In this fashion he was governed by the *dews*, and to such acts did Pap the son of Arsak abandon himself all the days of his life until his [very] death.

(Source: Nina Garsoian, *The Epic Histories Attributed to P'awstos Buzand (Buzandaran Patmut'iunk')*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1989, pp. 164-165.)